

Nieuw voor Groningen: Izabeltapuit

Jacob Bosma

Omdat het na lange perioden van regen eindelijk mooi weer zou worden, besloten wij (Klaas Nanninga en Jacob Bosma) op donderdag 31 augustus 2006 vroeg te gaan vogelen in de Eemshaven. Toen we in het oostelijk deel bij de rotonde aankwamen, zagen we vanuit de auto meerdere kwikstaarten en steltlopers foerageren op een omgeploegde akker. Dat moest dus beter bekeken worden. Terwijl Klaas de steltlopers met de telescoop langsging, liet ik mijn blik over enkele Tapuiten *Oenanthe oenanthe* en Witte Kwikstaarten *Motacilla alba* gaan. Ver weg viel een zeer lichte tapuit op. Ik pakte ook m'n scoop en al gauw vond ik de bleke tapuit terug, druk foeragerend op de dikke stukken klei. Klaas bekeek de vogel ook, maar werd er nog niet warm van. Geen wonder, want er liep net een Tapuit in beeld en de bleke vogel liet zich niet meer zien. Gelukkig, na een paar minuten, vond ik de vogel weer terug, zo'n honderd meter verder naar links. Hij was echt veel te bleek voor een gewone Tapuit en daar was Klaas het nu helemaal mee eens. Hij opperde voorzichtig dat dit best wel eens een Izabeltapuit *Oenanthe isabellina* kon zijn. Alleen, waar was dan de kenmerkende contrasterende zwarte duimvleugel? Zelf vond ik de vogel ook helemaal niet 'stoer' rechtopstaan, zoals de Izabeltapuiten die ik uit de boeken kende. Maar het gedrag van de vogel was wel opvallend: alle andere tapuiten werden een voor een de wacht aangezegd, zodat de vogel uiteindelijk in z'n eentje op de klei

overbleef. We werden nu toch wel een beetje zenuwachtig en hoopten met de ANWB-gids erbij wat meer typische kenmerken te kunnen waarnemen. Een brede witte oogstreep voor het oog was niet te zien. Wel was in vlucht duidelijk een brede zwarte eindband waarneembaar. Na een tijdje kon Klaas ook zeker de lichte ondervleugels onderscheiden. We besloten te gaan bellen met de mededeling dat we een zeer waarschijnlijke Izabeltapuit hadden, maar graag meer zekerheid en dus meer waarnemers wilden om een bleke Tapuit uit te kunnen sluiten. Het bleek nog vroeg te zijn, want weinigen hadden hun mobiel aanstaan. Martijn Bot nam gelukkig op, maar hij moest eerst nog ontbijten. Hij kwam om 9:15 uur aan en werd net zo enthousiast als wij, toen hij de vogel zag. Maar qua 'jizz' was ook hij niet helemaal overtuigd van de determinatie. Hij zette de vogel als 'vrij zeker' op de pieper. Marnix Jonker was al snel ter plaatse en hij vond dat de combinatie van een bleek gekleurde tapuit met lichte ondervleugels, een onder bepaalde lichtomstandigheden zichtbare zwarte duimvleugel en een brede zwarte staartband diagnostisch genoeg was om voor een zekere Izabeltapuit door te gaan. Zo piepte hij de vogel dan ook door. Al gauw kwamen er meer noordelijke vogelaars, maar helaas werd de determinatie hier niet simpeler van. Woorden als 'overduidelijk' en 'kat in 't bakkie' werden niet gehoord. Waar de een de vogel rechtop vond staan, vond de ander hem juist klein en

Izabeltapuit – Eemshaven – 31 augustus 2006

horizontaal zitten. In het buitenland hoefde je bij Izabeltapuiten nooit aan determinatie te twifelen, waarom nu wel? Sommigen vonden de vogel zelfs te bleek voor een Izabeltapuit! Maar ja, dat veelvuldig 'staartwippen' was wel weer opvallend. En soms leek er inderdaad een begin van een zwart duimvleugeltje zichtbaar.

Uiteindelijk kregen we van een belezen vogelaar zeer nuttige informatie door. Hij kon niet komen, maar had wel de Lars Jonsson voor zich liggen. Deze wijst bij Izabeltapuit op een handpenprojectie van vijf zichtbare handpentoppen in plaats van de zes à zeven die bij Tapuit te zien zijn. Dit bleek later op de dag hét doorslaggevende kenmerk. Op een foto van Martijn liet de tapuit inderdaad slechts vijf handpennen zien. En zo kon de vogel definitief worden 'afgemaakt' en om 15:00 uur voor de tweede keer als zeker worden doorgepiept.

De vogel bleef de hele dag zichtbaar en ook de dagen daarna werd hij nog door heel wat vogelaars uit het hele land bezocht. In tegenstelling tot eerdere Izabeltapuiten in Nederland was deze vogel slecht benaderbaar en konden er uiteindelijk maar een handjevol goede foto's worden gemaakt. Op 4 september werd de vogel voor het laatst gezien.

Determinatie

Op grond van het weinig contrastrijke en zeer bleke verenkleed en de geringe grootte lijkt het hier om een vrouwtje Iza-

beltapuit te gaan. Dit was ook meteen de reden waarom de determinatie moeizaam verliep. De vogel miste de voor een mannetje robuuste houding, de contrasterende zwarte duimvleugel en de brede witachtige wenkbrauwstreep voor het oog. Maar op grond van lichte ondervleugels, vrij brede zwarte eindband, het veelvuldig staartwippen en natuurlijk de korte handpenprojectie kan de vogel als een zekere Izabeltapuit worden gedetermineerd en kunnen Tapuit en Woestijntapuit *Oenanthe deserti* worden uitgesloten.

Verspreiding en voorkomen

De Izabeltapuit broedt op steppen en in halfwoestijnen in Zuidoost-Europa en Turkije, en verder oostwaarts tot Centraal-Azië en Mongolië. De vogels trekken weg vanaf augustus en overwinteren voornamelijk in Pakistan en het noordwesten van India, het Arabisch Schiereiland en in Afrika, met name in Noordoost-Afrika en ten zuiden van de Sahara, maar soms ook in tropisch West-Afrika (Jonsson 1994, Mitchell & Young 1997). Als voorjaarstrekker wordt de soort regelmatig gezien in Zuid-Italië en dan vooral op Sicilië. Soms vindt er in Italië zelfs een influx plaats, zoals in maart 1996 toen op Sicilië maar liefst 83 exemplaren werden waargenomen, de grootste influx ooit in Italië (Corso et al 1997). In Noordwest-Europa is het een zeldzame dwaalgast met waarnemingen meestal tussen september en november, maar soms ook in april

en mei. Tot en met 2001 zijn er in totaal zo'n 60 gevallen vastgesteld, waarvan de meeste (19) afkomstig zijn uit Groot-Brittannië (www.wpbirds.com). Het aantal waarnemingen lijkt de laatste jaren iets toe te nemen: met name in het najaar worden regelmatig meerdere exemplaren gemeld (cf Dutch Birding WP reports). De vogel van de Eemshaven betrof de vijfde waarneming voor Nederland en de vroegste ooit. Eerdere waarnemingen van Izabeltapuit in Nederland vonden plaats op de Maasvlakte (21 oktober-8 november 1996), in IJmuiden (22-23 september 2000), op Schiermonnikoog (14-25 oktober 2000) en op Terschelling (18 november 2005) (van den Berg & Bosman 2001, van der Vliet et al 2006).

Literatuur

- Van den Berg, A.B. & C.A.W. Bosman 2001. *Zeldzame vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 1. Tweede, herziene druk.* GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Corso, A., R. Lentile & C. Lapichino 1997. *Influx of Isabelline Wheatear in Sicily in spring 1996.* *Dutch Birding* 19: 187-189.

- Jonsson, L. 1994. *Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. 2e druk.* Baarn.
- Mitchell, D. & S. Young 1997. *Photographic handbook of the rare birds of Britain and Europe.* London.
- Svensson L., P.J. Grant, K. Mullarney & D. Zetterström 2000. *ANWB Vogelgids van Europa.* Den Haag.
- van der Vliet, R.E., J. van der Laan, M. Berlijn & CDNA 2006. *Rare birds in the Netherlands in 2005.* *Dutch Birding* 28: 345-365.

Recensie

Marnix Jonker

Mark Constantine & The Sound Approach, THE SOUND APPROACH TO BIRDING (A GUIDE TO UNDERSTANDING BIRD SOUND), gepubliceerd door The Sound Approach, Poole, Dorset, Engeland, ISBN 978-90-810933-1-6.

Ongeveer een jaar geleden kwam the Sound Approach to Birding uit. Het boek is grotendeels geschreven door Mark Constantine, maar ook Arnoud van den Berg en Magnus Robb hebben hun steentje bijgedragen. Dit Engelstalige boek wordt vergezeld van twee

cd's die elk 99 opnamen bevatten. Het is in Engeland door British Birds, The British Trust For Ornithology en Birdwatch verkopen tot vogelboek van het jaar 2006. In dit boek wordt de lezer meegenomen in het leren luisteren en begrijpen van vogelgeluiden. Belangrijk onderdeel is het stap voor stap leren begrijpen en interpreteren van sonogrammen. Een sonogram is een grafische weergave van geluid, waarbij de frequentie van het geluid wordt uitgezet tegen de tijd. Tegenwoordig kan iedereen die een opnamerecorder, een microfoon en